

FARANDOLA BANYOLINA

FARANDOLA BANYOLINA

"Banyoles és de les viles més faranduleres i creadores de fenòmens locals que hi ha; elements que després han esdevingut universals"

JORDI VILAMITJANA I PUJOL

És conegut que la ciutat de Girona té una important farandola de fenòmens locals, reals i imaginaris. Sàviament alimentats per gent tan impagable i genial com Carles Vivó, Josep TarrésLluís Bonaventura, els mites locals han crescut i han esdevingut història i vida de la ciutat: la Bruixa, la Lleona, la jueva, la majordoma de

Sant Narcís, la Cocollona, Gerió... I al seu costat: reis i capgrossos, l'àliga, les inundacions, els setges, sant Narcís i santa Afra, la campana Beneta, les carpes de l'Onyar, sant Carlemany, Ermessenda de Carcassona, el call jueu, etc.

No és menys conegut, però, que Banyoles és de les viles més faranduleres i creadores de fenòmens locals que hi ha; elements que després han esdevingut universals. La proximitat de l'estany i els seus misteris aquàtics i subaquàtics hi han tingut molt a veure, però també el tarannà dels ciutadans de la capital del Pla de l'Estany; un tarannà artístic que alimenta amb imaginació el teatre, la música, la pintura i la literatura amb notable èxit i encert.

Fa trenta anys, vaig viure quasi una dècada a Banyoles, al carrer de la Canal, entre la plaça dels Turers i la plaça dels Estudis, a tocar de la plaça Major. A Banyoles, hi vaig viure i hi vaig treballar. He vist l'estany amb onades, l'he vist desbordar-se sense manies i l'he sabut empassar-se la vida d'unes quantes persones; he vist i sentit Mn. Jordi Carreras, de Casa Missió, dient al vespre el rosari al carrer, amb els veïns asseguts en cadires; he gaudit de les quatre cobles durant la Festa Major; he visitat infinitat de vegades el museu Darder, quan era el museu dels horrors i després de la reforma i actualització; he dinat al restaurant de can Grivé, que tenia la porta en forma de gran bóta de vi; he fet excursions a diferents estanyols creats de la nit al dia; he presenciat la transformació del que havia de ser un gran Centre d'Art en Alberg de joventut; he menjat la paella de can Flora i el pa de peïsc de can Boadella...

Per al qui guiat per la curiositat se sent atret pels múltiples indrets amb història i llegendes de la vila de l'estany, Banyoles és sempre un pou de saviesa i una mina de gestes i aventures. Si posem per cas, el visitant es planta davant la façana del monestir de Sant Esteve (monestir des del segle IX), s'adonarà d'un relleu que conté un vaixell, a dalt de tot, per sobre de la rosassa. Es diu que marca el nivell de les aigües de l'Estany. Dificilment sigui cert ni exacte, però avisa d'una cosa absolutament certa i un punt sinistra i obsessiva: la vila està per sota del misteriós i omnipresent estany.

Al monestir hi ha, cal suposar que ben custodiada, l'arqueta que conté les relíquies de Sant Martirià, el patró de la vila. L'any 1980, Erikel Belga va robar les 28 peces de plata que la revestien. Va caldre molta negociació amb el propi lladre, Déu i ajuda (econòmica), per recuperar-les. L'any 2010, l'Estat Espanyol va pagar 550.000 euros (gairebé 100 milions de pessetes) per 21 de les 28 peces. No hi pot haver negoci més rodó (per al lladre). René Alphonse Van der Berge, Erik el Belga, ha quedat lligat per sempre més a la història de Banyoles. Fa un mes, Quim Fernández, banyolí-banyolí, va escriure al seu mur de Facebook aquesta irònica i encertada reflexió: "Ara

que hi som, que tenim temps i que tenim un ajuntament tan generós, podríem anar preparant "un Banyolí de l'any" a tota una trajectòria per a l'Èric el Belga".

Si d'alguna cosa es pot estar segur és que Banyoles ha estat fins fa poc una vila molt religiosa. Ho testimonien les esglésies existents (Sant Esteve del Monestir, Santa Maria dels Turers, Sant Pere, Capella de la Clínica Salus Infirmorum, Capella dels Ancians Desemparats, Sagrada Família de les Rodes, Capella de les RR. Carmelites, Mare de Déu del Remei de Guèmol, Capella de les Filles del Sagrat Cor de Jesús), les comunitats religioses i residències (Residència Sacerdotal Monestir de Banyoles; Casa Diocesana d'Espiritualitat; Religioses Carmelites, Filles de Sant Josep, Germanetes dels Ancians Desemparats, Religioses de Sant Josep, Institut Secular Operàries Parroquials "Casa Nostra", Filles del Sagrat Cor de Jesús) i alguns noms propis reflectits al nomenclàtor de carrers de la vila (Abat Bernat Estruch, Abat Bonitus, Carmelites Velles, Divina Pastora, Joan XXIII, Magdalena Aulina, Mn. Baldiri Reixach, Mn. Jacint Verdaguer, Mn. Josep Lleal, Mn. Josep Simon, Mn. Lluís Constants, Mn. Pere Dausà, Mn. Sala, Pare Butinyà, Pare Claret, Pius X, Prior Agustí, Pares Servites, i una colla de sants i santes: Antoni, Benet, Esteve, Galderic, Jordi, Martirià, Mer, Miquel, Narcís, Patllari, Pere, Roc, Maria i Teresa Jornet).

Els dos sants més populars a la vila de l'estany són: sant Mer i sant Martirià. Tan insubstancial és un com l'altre. De sant Mer, ben poca se'n sap més enllà dels miracles que se li atribueixen (amansir el drac de l'estany, per exemple) i que degué arribar a Banyoles amb Carlemany. De sant Martirià se sap que era de Florència i que va fer carrera eclesiàstica fins al martiri i mort, i que un cop mort les seves despulles van acabar a Banyoles. El museu Darder, en canvi, té una història i unes vicissituds ben precises. Es va inaugurar el 1916 amb la donació de les col·leccions naturals de Francesc Darder i Llimona. Era un autèntic museu de l'horror. Entre les peces més espectaculars i terrorífiques cal recordar: la col·lecció de calaveres, els fetus en pots de vidre i formol, un cap reduït pels jibaros, la pell de dos captaires de Barcelona, diferents mòmies i un negre dissecat. Arran de la polèmica sobre la conveniència de tenir un ésser humà dissecat en un museu, l'establiment va tancar entre 2003-2007 i va reobrir amb un altre enfocament. La controvèrsia va arrencar el 1991, de la mà d'Alphonse Arcelín, que va demanar la repatriació i enterrament del san. Tot i la pressió internacional, per tossuderia dels banyolins que el consideraven seu, s'hi va estar fins al 2000, moment en el qual va ser enviat definitivament a Botswana.

Són molts els mites de Banyoles: Morgat i els bous, les nimfes de la Puda, les Aloges de les Estunes, el tren pinxo, el monstre de l'estany, les 20 pesqueres, la carpa Ramona i els cacauets, les cigales i vulves del bosc d'en Ginebreda, el comunidor de Porqueres, la barca d'en Lero...

A Banyoles, difícilment es pot oblidar la tragèdia del dia 8 d'octubre de 1998, quan el catamarà "l'Oca" es va enfonsar i van morir 21 jubilats francesos. Es va enfonsar per pura usura: més cadires, més pes, més motor, més forats de ventilació, més aigua. Hi havia una placa que ho recordava, però l'Ajuntament la va manar enterrar al cementiri.

Font del document:

http://www.diaridegirona.cat/opinio/2013/10/18/farandola-banyolina/639603.html?utm_source=rss